

TÄHKEKE

Nr11

1998

Musi postipakis

Kodukäija
kergitab kaabut

Juustu-Liisu ja
turvamees kass
Rupert

Kuidas täna
eilseks saab

Öökull Uhuul on
uudiseid

Aafrika muinas-
jutujumal Mavu.

Kolme karupoja
lugu

ISSN 0134-2266

Imetoreda raamatu "Alice imedemaal" autor Lewis Carrol oli elukutselt matemaatikaõpetaja, kes mõtles koolitundideks välja igasuguseid põnevaid nõksuga ülesandeid. Laste lemmikuna pidas ta paljude oma väikeste sõpradega kirjavahetust. Iga tema kiri oli justkui väike jutuke. Siin on üks nendest kirjadest.

MUSI

LEVIS CARROL

POSTIPAKIS

Küllap sa kurvastad, imestad ja võib-olla isegi ei usu seda, kui kuuled, missugune veider tõbi mind tabas pärast sinu ärasõitu. Pidin isegi arsti kutsuma ning kui ta tuli, nõudsin kohe:

"Andke mulle midagi väsimuse vastu!"

Arst mühatas:

"Rumal jutt! Te ei vaja mingit rohtu. Minge parem ja magage ennast korralikult välja!"

Mina vastu:

"See pole niisugune väsimus, millest saab magades võitu. Mu nägu on väsinud."

Arst kortsutas kulme ja ütles siis:

"Teil on õigus! Nüüd ma näen ise ka, et teie nina on väsinud. Neile, kes oma nina püsti ajavad, meeldib hirmsal kombel vaielda."

Ma polnud arstiga nõus:

"Ei, ei, mu nina ei ole väsinud. Võib-olla on mul hoopis juuksed väsinud?"

Arst kortsutas veel rohkem kulmu ja ütles siis:

"Nüüd on kõik selge. Te mängite nii hullusti klaverit, et sellest tõusevad teie endagi juuksed püsti, ja et juustel pole seda kerge teha, siis nad muidugi väsisidki."

"Ei," ruttasin arstile kinnitama, "ma ei mängi klaverit ja seepärast pole ma sugugi kindel, et mu juuksed oleksid väsinud. Ennemini asub see väsimus nina ja lõua vahel."

Arst muutus suisa süngeks ning päris:

"Ega te ole ometi lõual liugu lasknud?"

"Ei," vastasin mina talle.

"Ma kohe ei tea, mida mõelda ja öelda,"

sõnas arst. "Igatahes on see väga tõsine juhtum minu praktikas. Ahjaa, kuulge, kas teil pole mitte huuled väsinud?"

"Muidugi!" hüüdsin ma. "Just nimelt huuled!"

"Te poleks tohtinud nii palju suudlusi jagada!"

"Aga ma saatsin ju kõigest ühe musi oma tuttavale! Ühele väikesele tüdrukule," vaidlesin ma vastu.

"Tuletage hoolega meelde. On see ikka kindel, et üksainus suudlus?"

Ma jäin mõttesse ja vastasin viimaks:

"Võib ju olla, et neid oli ka üksteist."

"Te ei tohi saata talle ainsatki suudlust enne, kui teie huuled on välja puhanud," sõnas arst.

"Mida ma pean siis tegema," ahastasin mina.

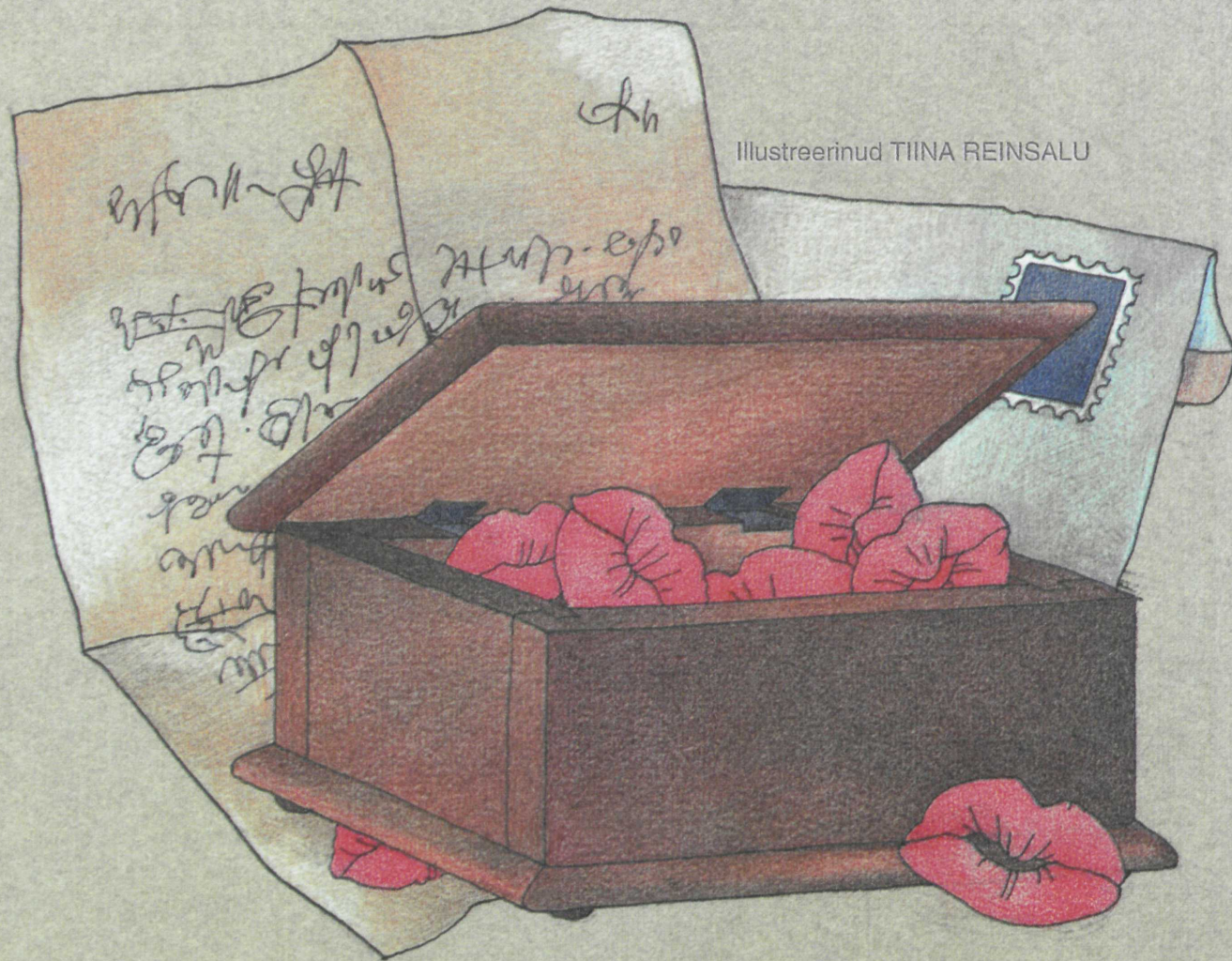
"Ma olen sellele tüdrukule võlgu veel sada kaheksakümmend kaks musi!"

Kui arst seda kuulis, muutus ta nõnda kurvaks, et pisarad voolasid ojadena mööda ta põski alla, ning lõpuks andis ta mulle head nõu:

"Saatke nad karbikeses teele."

Siis meenuski mulle, et olin ostnud just nimelt ühe kena karbikese, mille kavatsesin kinkida mõnele väikesele tüdrukule. Pakkisin kõik suudlused sellesse karbikesse ja saatsin sulle. Kirjuta, kas oled nad kätte saanud või on saadetis postis kaduma läinud.

Inglise keelest tõlkinud ANDRES JAAKSOO

Illustreerinud TIINA REINSALU

AIN VÄÄT Suvelöpp

ROHELISES ROHUS KOLLASED ÕUNAD,
PUNANE PLASTMASSÄMBER.
KORJAD PUU ALT ROHU SEEST ÕUNU,
PEAGI TÄIS SAAB ÄMBER.

ÕUNU ON PUU ALL PALJU,
PUU OTSAS EI OLE NEID VÄHE.
ÜKS ÕUN POTSATAB OTSE ÄMBRISSE,
TEINE TÄPSELT LAGIPÄHE.

AIN VÄÄT Kaks korda aastas

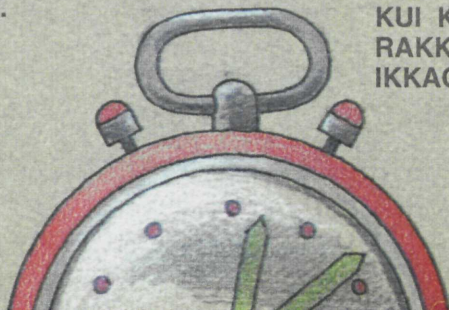
KAHEL KORRAL AASTAS
KELLAAEG MEIL EESTIS MUUTUB,
MUUTUB KEVADEL MÄRTSIS
JA SEPTEMBRIKUUS TAAS MUUTUB.

MÕHKUGI EI MÕISTA SEDA
LAUDAS LEHMAD EGA SEAD.
IKKA VANAL KELLAAJAL
NEID SA TALITAMA PEAD.

NIIGI JÕUDSALT PIKENEVAD
KEVADISED PÄEVAD.
JAANIPÄEVA PAIKU ÖÖD
LAUSA OLEMATUKS JÄÄVAD.

SÜGISHOMMIKUTI LASTEL
KAUEM MAGADA ON PAREM.
HILJEM KAHJU ON, SEST ÕHTU
SAABUB TUNNI VÕRRA VAREM.

KELLAAJA MUUTMINE
KAUA TUNDUB IMELIK,
EHKKI AINULT KAHEL KORRAL
POLE ÖÖPÄEV SAMA PIKK.

Rakkes AIN VÄÄT rakkes

RAKkes ON HOBUNE,
RAKkes ON HOBUNE –
RAKkes SEE HOBUNE
KUI KA EI OLEKS,
RAKkes SEE HOBUNE
IKKAGI OLEKS.

AIN VÄÄT Talvine päev

AKNA ALL KÖÖGIS ON KÖÖGILAUD,
AKNA ALL KÖÖGIS ON SÖÖGILAUD.
AKNAGI TAGA ON LAUD,
ON LINDUDE TOIDULAUD.

LAPSED LAUA ÄÄRES SÖÖVAD,
MAHA PÜDENEV TOIDUPURU.
LINNUD JALGUPIDI LAUALT
NOKIVAD TANGU JA SAIAPURU.

"LINNUD VÕIKS TUPPA LASTA
NOKKIMA LAUA ALT TOIDUPURU,"
ARVAB EMA.

SEE TÕELE EI VASTA,
ET ME MEELEGA TEGIME PURU.

AIN VÄÄT Vesiveski

ÜLAL TAEVAS PILVE PEAL
VESIVESKI JAHVATAB VETT,
VEEST TEEB VIHMA JA LUND JA
RAHET.
JAHVATAMIST ON NIIPALJU, ET
PÄEVAL JA ÖÖL POLE VAHET.

VESKI ASUB PILVE PEAL,
PILVE SEES ASUB LADU.
KUI SALVE ALL AVANEV LUUK,
SIIS VALLA PÄASEB SADU.

ÜKS PÄEV VAREM VÄHEMALT
ILMUB UUS REKLAAM.
LAHKELT KÕIGEST LÄHEMALT
NÕUS RÄÄKIMA ON ILMAJAM.

HENNO KÄO Põialpoiss

ÜKS PÕIALPOISS KORD VÄÄNAS PÖIDLA VÄLJA, SEE KÜLL EI TEINUD RÕÖMU EGA NALJA, VAID LOOMULIKULT PÄRIS PALJU VALU, EI VÕINUD TEHA TÖÖD, EI PÜÜDA KALU.

SIIS IMEKS PANI PÕIALPOISS KA ISE, KUI TEISEL PÄEVAL VÄÄNAS VÄLJA TEISE. VÕID USKUDA VÕI OLLA USKUMATA, ET PÕIALPOISS ON HOOPIS PÕIALDETA.

NEED MÕLEMAD ON KENASTI KÜLL KIPSIS, NÜÜD PEOS EI PÜSI KAPSEL EGA KÜPSIS, VAID PUDENEVAD PÕRANDALE MAHA. OH, KIPS LÄKS MAKSMATA PÄRIS PALJU RAHA.

HENNO KÄO Härjapõlvilased

KAKS HÄRJAPÕLVLAST ÜKSKORD NÄGID HÄRGA, NAD UURISID NII SARVE KUI KA SÕRGA, JA LÕPUKS, PÄRAST PIKKA LAPSEPÕLVE NAD NÄGID PÄRIS TÕELIST HÄRJA PÕLVE.

SEE HÄRJA PÕLV EI LÄHE ENAM MEELEST, EI KAO SEE KUHUGI KA RAHVA KEELEST, SEST KANNAB KESET PADRIKUT JA VÕSA JU SEDA NIME TERVE SUGUVÕSA.

HENNO KÄO Kodukäija

TUNNEB KODUKÄIJAGI KODUIGATSUST, KUI TA POLE ÄSJA KODUS KÄINUD JUST. MIDA KAUEM VÕORSIL, SEDA IGAVAM, KODUIGATSUS ON SEDA SÜGAVAM.

VÕTAB KEPI KÄTTE, HAKKAB ASTUMA, ÜKSKORD SATTUSINGI TALLE VASTU MA, KÜSISIN, KUIS LÄHEB, ÜTLES, ET OKEI, ET EI KODUST EEMAL ENAM OLLA VÕI.

KERGITAS SIIS KAABUT, TEE VEEL OLI PIKK, VEIDI TIBAS VIHMA, SAABUS VIDEVIK.

HENNO KÄO Päkapikk ja Kämblalalai

ÜKS PÄKAPIKK KORD KOHTAS KÄMBLALAI, KOOS KOHVI JOODI, SÕÖDI SARVEIAIA JA KÜPSETATI LÖKKELE HANEKOOTI NING RÄÄGITI PAAR PRISKET ANEKDOOTI.

RASV HANEKOODIST TILKUS OTSE TULLE. VÕIKS ANEKDOOTI RÄÄKIDA KA SULLE, KUID, SÕÖNUD ÄRA MAITSVAT HANEKOODI, NAD PISTSID KAHJUKS NAHKA ANEKDOOTI.

VASTUPIDAVAM KUI TERAS

Kuidas ämblik võrku koob, oled sa kindlasti näinud. Aga kas sa tead, et oma niidi vastupidavusega on ämblik lausa maailmameister. Ämblikuniit on 5-10 korda tugevam sama läbimõõduga terasniidist. Ja eks sa näe, juba mõeldakse, kuidas seda ära kasutada! USA armee uurimislaboratooriumis tegelevad teadlased Floridas ja Madagaskaril elutseva ämblikuliigiga, uurides, kuidas neid panna rohkem valmistama vääruslikku materjali. Ämblikuniidile on juba kasutusala leitud. Sellest saaks valmistada erakordselt kergeid langevarje ja kuulikindlaid veste.

TELEFON KÄE PEAL

Mobiiltelefon, mis mahub pintsaku rinnataskusse, ei ole enam kellelegi uudiseks. Nagano olümpiamängude ajal said mõned sportlased jaapani elektroonikafirmalt katsetamiseks telefoni, mis oli ainult pisut suurem tavalisest käekellast. Randmele see kinnitatigi. Et nii väikesele kellale ei saa kuidagi kasutamiskõlbulikke numbrinuppe paigutada, annab telefon ühenduse, kui numbrid järjekorras talle ette loetakse. Naganos arvati, et juba aasta pärast võib uue põlvkonna mobiiltelefon müügile jõuda.

VÄRVIPINTSEL AITAS

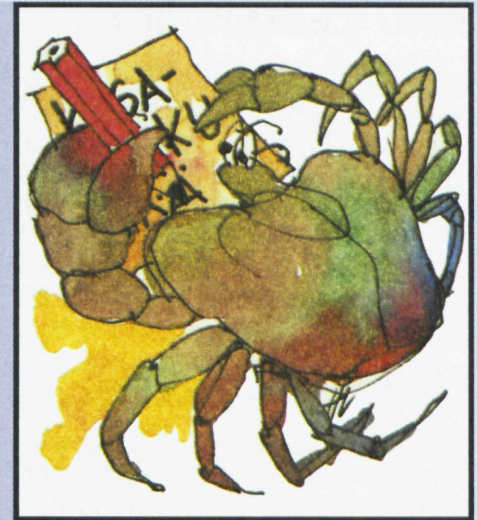
Ühes Austraalia loomaaias juhtus erakordne sündmus. Munast pugus välja üleni valge pingviinipoeg – albiino, nagu sellise kõrvalekaldega olevuse kohta öeldakse. Et linnud on sageli halastamatud neist erinevate kaaslaste vastu, paigutasid loomaaiatöötajad väikese omaette ruumi ja võtsid toitmise endi hooleks.

Varem või hiljem tuli albiinopingviin aga ikkagi oma mustakuuliste liigikaaslaste seltsi viia. Niisiis võeti pintsel ja värviti pingviinipojale must saterkuub selga.

Ennäe, säärase mehikese võtsid nii vanad kui noored linnud oma seltskonda vastu.

AHVID KÄIVAD KOOLIS

Kool, kus ahvid õpetust saavad, asub kauges Tai kuningriigis. Seal töötab dresseerija, kelle ülesandeks on õpetada makaake palmipuu ladvast kookospähkleid alla viskama. Dressuuri alustatakse kuuekuise ahvikesega. Algul õpetatakse teda maapinnal kookospähkli keerutama, et see oma varre küljest lahti tuleks. Kui pähkli kruttimine selge, võib ronimisemeistri palmi latva saata. Tublimad makaagid suudavad päevas üle 500 kookospähkli alla kukutada. Seetõttu on kursuse edukalt lõpetanud ahvid kõrges hinnas.

VASAKUKÄELISED JA PAREMAKÄELISED

Kes meist poleks tähele pannud, et osa inimesi kirjutab vasaku käega. Paremakäelisi on muidugi rohkem. Seitse korda rohkem, hindavad teadusemehed. Hoopis harvemini osatakse märgata, et "vasakukäelisi" on ka looma- ja taimeriigis. Näiteks türgi oal on vasakule keerdunud lehti, vasakpoolseid, 2,3 korda rohkem kui nn parempoolseid. Aga nisu ja oder on paremakäelised. Odral on parempoolse keeruga lehti 17 korda rohkem kui vasakule keerdunud.

Samalaadset nähtust esineb ka loomariigis. Mõnel krabiliigil võib selgesti märgata ühe sõra arengut võimekamaks. Ja vaadake lestakala! Lestamaimul ei ole veel silmad ühel pool pead. Maimu kasvades hakkab aga üks silmadest nihkuma, ümber asetuma. Osal toimub see kellaosuti liikumise suunas, osal vastupidi.

MINU LEMMIKLOOM

Mulle kingiti sünnipäevaks kaks kassipoega. Nad jõid piima ja sõid suppi. Need kassipojad on väga osavad kassid. Nad püüavad rohutitse ja konni. Aga nüüd on nad kahjuks juba suured ja püüavad hiiri.

Mikk Suurkivi, II kl

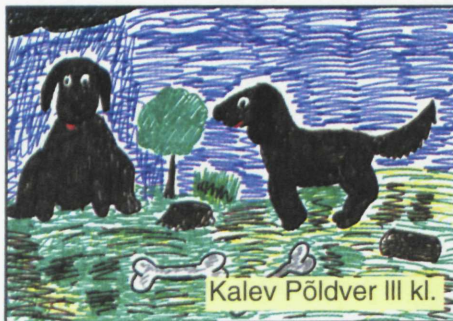
KÄIN JUBA KOOLIS

Kui ma veel koolis ei käinud, ootasin väga, millal küll esimene september kätte jõuab. Kui siis jõudis ja ma esimest korda koolist koju tulin, oli mul uhke tunne. Tahtsin kõikidele väiksematele öelda: mina käin juba koolis, aga teie veel ei käi.

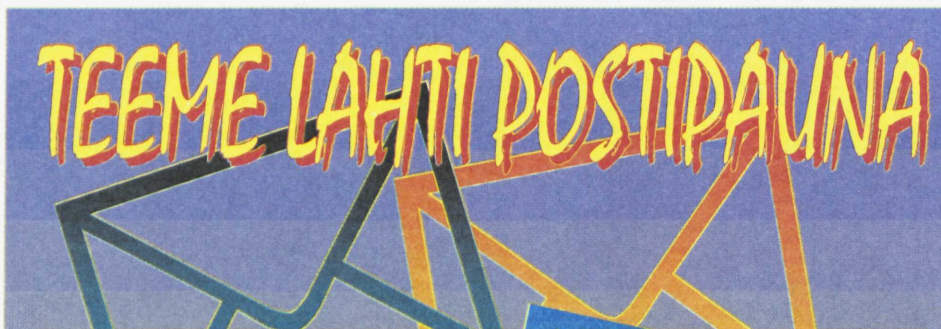
Maarja Teinema, I kl

MINU LEMMIKUD

Ma sain eelmisel nädalal endale merisead. Mulle meeldivad nad väga. Nad toituvad kapsast, kurgist, rohust, kõvast saiast ja porgandist. Sigadel on pikk ja sile karv. Neid ei tohi pesta. Ja kui pesed, siis nad võivad külmetuda. Õue ka ei tohi viia. Loomakestele meeldib süles olla. Nad kuulavad, kui sa nendega ilusti

Kalev Pöldver III kl.

Seekord on "Tähekesel" külas Risti Põhikooli lapsed. Risti Põhikool asub üsna Harjumaa ja Läänemaa piiri lähedal, Tallinn-Nõva-Haapsalu maantee ääres.

Piret Ehrbach III kl.

räägid. Neile meeldib pesakastis joosta. Nad on tublid loomad.

Elina Vainov, III kl

SEGADUSED KOOLIKOTIS

Maria võttis koolikoti ja hakkas kooli minema. Raamat küsis, hei, kuhu sa meid viid? Pinal ütles, ta viib meid kooli. Oi, mis siis juhtus! Gaaððidel

tuli kork pealt ära, raamat ja pinal läksid värviga kokku ja siis hakkasid kõik kolm kaklema.

Maria jõudis kooli ja tegi koolikoti lahti. Maria imestas, mis siin juhtunud on. Kõik värvid on laiali ja asjad sassis. Oi, oi, mis õpetaja ütleb ja kuidas ema kodus pahandab! Siis tuli Marial hea mõte. Kõige parem on on emale kodus asi kohe ette näidata.

CÄTY GILDEN, III kl

MERE ÄÄRES

Ükskord sügisel käisime venna ja isaga mere ääres. Isa ütles, et mina pean aerutama, et võrgud vette saaks pandud. Vesi oli väga soe, kuigi puhus külm tuul. Minul polnud ka siis külm, kui paljajalu vees seisin. Kui olime võrgud vette pannud, hakkasime kalda poole aerutama. Nägime palju luiki. Nad olid väga ilusad. Ma vaatasin neid kaua aega. Luiged jäid mulle meelde ja kodus rääkisid nendest emale.

Karin Rimmel, IV kl

KOOLILUGUDE KUUS PAREMAT

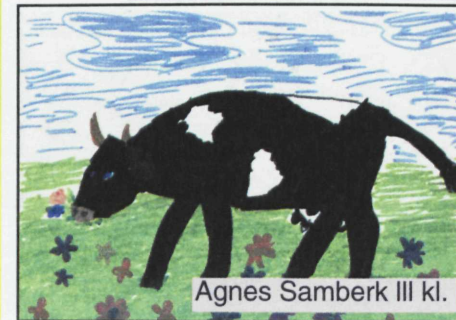
Septembrikuu "Tähekeses" kuulutasime välja kooliteemaliste lugude võistluse. Toimetus tänab kõiki osavõtjaid. Neid oli päris palju.

Kuuele paremale suselepale oli lubatud AS REKATO poolt auhinna taskuarvuti. Nendeks kuueks osutusid Lauri Lelumees Käinast, Riinu Urban Haljalast, Kati Kraun ja Andres Ainson Tallinnast, Kersti Kuusemäe Kilingi-Nõmmest, Martiina Viil Tartust.

ROKY

Minu suur unistus oli endale koer saada. Isa ütles, et korterisse koera ei võta, kuid Keila Noormemme (minu vanaema, keda ma nii kutsun) majja võib küll. Saime siis ühel päeval endale rotweiler, kelle nimeks sai Rocy. Algul oli Rocy väike armas kuts. Nüüd on temast kasvanud suur tugev kodusvalvur. Rocy ei usalda ühtki võõrast inimest. Noormemm ütleb ikka, et meie väike armas kuts ei tee kellelegi liiga. Ühel päeval palusime naabritädil meie Rocyt sööta. Naabritädi tuli, andis süüa ja hakkas lahkuma, kuid Rocy hakkas urisema ega lasknud teda enam majast välja. Nii istus naabritädi poolteist tundi majas kuni isa tuli. Selline armas kutsu on mul.

Jürgen Malm, IV kl

Agnes Samberk III kl.

HELKURIGA OLED NÄHTAV!

Siin näed ühest perest tehtud kahte fotot. Ülemine foto on tehtud päeval, alumine öösel. Vaata neid nüüd hoolega.

Päevasel ajal tehtud pildil märkad kindlasti ema ja laste riietel helkureid, leiad ka helkurpaela. Oi-oi, isal ma küll helkurit ei näe, kuigi ka tema peaks seda kandma.

Õine pilt tehti autotulede valgusel. Sellel on selgelt näha vaid helkurid, mis autotuledes sätendama löönud. Nende järgi võid eristada, kus asub ema, kus lapsed. Isast on vaid tume vari, sest helkurit tal ju ei olnud.

Kui kaugelt näeb autojuht neid jalakäijaid pimedal ajal?

Helkuritega ema ja lapsi näeb autojuht lähitulede valguses juba 130-150 meetri kauguselt. Mõõda ära, kui pikk maa see on. See vahemaa lubab autojuhil kiirust vähendada või auto peatada.

Helkurita isa märkab autojuht alles 30 meetri kauguselt. Seda on liialt vähe, et näiteks 90 kilomeetrit tunnis sõitvat autot peatada. Võrdleme nüüd kahte arvu. Selgub, et helkuriga oleme ligi viis korda kaugemalt nähtavad kui helkurita.

Millal ja kuidas kanda helkurit?

Kui helkur rääkida oskaks, siis ta ütleks: kanna mind alati pimedal ja ka hämaral ajal.

Rippuva helkuri õige koht on umbes põlve kõrgusel jalakäija sõidutee-poolsel küljel. Vaata veelkord päevast pilti. Pere kõnnib vasakpoolsel teepeenral. Nii tulebki maanteel käia. Helkuri kinnitame paremale küljele. Veel kindlam, kui sul on kaks helkurit: üks vasakul, teine paremal küljel.

Ka heledad riided ja hele müts teevad su pimedas paremini märgatavaks.

Saatku pisike sätendav helkur sind kodu- ja kooliteel, suusatades ja jalgrattaga sõites. Helkur teeb su nähtavaks ja sellega kaitseb sind.

MIKS JUMAL MAVU ÄRA LÄKS

ÕIGE AMMUSEL AJAL ELAS TAEVAJUMAL MAVU INIMESTE KESKEL. TAEVAS ISE OLI NII MADALAL, ET SEDA ULATAŠ KÄEGA PUUDUTAMA. ÜKSKORD VÖTSID INIMESED PUTRU KEETA. PUDRUSEGAJAKS SATTUS NAISTERAHVAS, KES OLI TUNTUD OMA PAHURUSE POOLEST. EI SAANUD TA SEEKORDKI PAHANDUSETA LÄBI. PAJAVALVAJALE PAISITIS, ET MADAL TAEVAS SEGAB TEDA PUDRU LIIGUTAMISEL.

SAJATADES LÄIGATAS TA KULBITÄIE PUTRU TAEVASSE. PUDER LENDAS TAEVAJUMAL MAVULE VASTU SILMI. MAVU VIHASTAS. "LÄHEN ÄRA TEIE JUUREST," ÜTLES TA. JA LÄKSKI. ALATISEKS. TAEVA TASSIS TA KAASA. TAEVAS ON SELLEST AJAST KÖRGEL-KÖRGEL.

Aafrika muinasjutu järgi jutustanud JÜRI RANT

Illustreerinud PIRET SELBERG

VANU
INGLISE
KOOLINALJU

VÄIKE VIGA

Ema tuli kontrollima, kuidas Sonnil läheb koduste ülesannete tegemine. "Kuupalju on viiele liita viis?" "Kaksteist." "Tubli poiss!" kiitis isa teisest toast. "Ainult kahe võrra pani mööda!"

VENNALIK ABI

Tom: Kuule, Bill, kuidas ma peaksin õpetama tüdrukule ujumist? Bill: Äh, see on kukepea. Võta ta väiksed käekesed, kalluta ta aeglaselt vette ja ütle: "Kallike, ära pelga, ma ei lase midagi halba juhtuda." Tom: Ta on mu õde. Bill: Oh, siis tõuka ta lihtsalt vette.

TA MAITSES MIND

Väike poiss kartis kangesti naaberaias ringi jooksvat buldogi.

Ühel päeval tundis ta aga endas suuremat julgust kui tavaliselt. Ta võttis kätte ja ronis plangule. Päratusuur buldog tormas kohale ja lakkus poisi nägu. Poisi kisa ja kiljumine tõi ema kohale. "Kas ta hammustas sind, kullake?" "Ei," nuuksus väike poiss. "Aga ta proovis minu maitset!"

MUIDUGI MITTE

Jim päris õpetajalt: "Õpetaja, õpetaja, kas inimest karistatakse, kui ta midagi teinud ei ole?" "Muidugi mitte," ütles õpetaja. "Seda sa peaksid ju ise ka teadma." "Hästi," lausus Jim. "Mul on tänased matemaatika ülesanded tegemata."

ASJALIK PÕHJUS

Koolidirektor märkas väikest Tomi kinokassa luugi taga. "Tom, Tom, mida sa siin teed? Sa peaksid praegu ju koolitunnis olema!" "Ei pea, ei pea," oli Tom rõõmus. "Mul on tuulerõuged."

UHKU-SIIL

HELJO MÄND

Uhku-Siil oli kimpus. Tema sõber kohmakas karupoeg kasvas ühe nädalaga künkast mäeks. Eemalt vaadatuna oli see ju väga hea, kui sul on nii võimas sõber. Ka lähedalt vaadatuna polnud see halb, ainult... karupoeg võttis kätte ja hakkas Uhku-Siili pidama oma mänguasjaks. Ent Uhku-Siil ei tahtnud olla kellegi kann. Ta oli üleni enda jagu. Uhku-Siil tahtis karupojale öelda, mida ta temast arvab. Tahtis, aga ei öelnud. Karupoeg oli ikkagi tema kõrval nagu mägi ja sellepärast pidas pisike Uhku-Siil paremaks suu kinni hoida. Vudis hoopis karupojast eemale.

Kui nad kogemata jälle kohtusid, võttis karupoeg kätte ja hakkas magusa häälega Uhku-Siili Silluks kutsuma. Ent mis Siilu oli Uhku-Siil! Ta oli poiss mis poiss ega sallinud nunnutamist. Ta tahtis karupoja hellitamisele lõpu peale teha, aga ei teinud. Karupoeg oli ikkagi tema kõrval nagu mägi ja sellepärast pidas pisike Uhku-Siil paremaks suu kinni hoida. Vudis hoopis karupojast eemale. Peitis ennast tema eest mitmeks päevaks ära.

Karupoeg aga võttis kätte ja otsis Uhku-Siili ise üles. Koputas nende koduuksele, et kuhu armas siilipoiss on kadunud. Koputas küll tasakesi, aga sellegipoolest pidi uks hingedelt maha tulema ning

Illustreerinud EVERI VÄHI

toas lendasid asjad laiali.

"Uu-uu, Siilu, kus sa oled?" hüüdis karupoeg. "Ma pole juba ammu su podinat kuulnud."

Uhku-Siil ilmus kokkunult õue ja ütles:

"Ära hüü-ü-a nii kõva hää-ä-lega, muidu kukuvad seinad ümber ja mu kodu läheb katki."

"Kas ma tegin midagi pahasti?" küsis karupoeg. "Sel juhul ma palun vabandust."

"Pahasti, pahasti," torises Uhku-Siil. "Sa teed kogu aeg midagi pahasti."

"Jah?" imestas karupoeg. "Ma ise ei teagi seda." Ja tõmbas käpaga üle siilipoisi turja. Niimoodi hellitavalt, nagu tahaks talle pai teha, et Uhku-Siil jätaks torina. Aga käpapõhja tekkis kõdi – ja karupoeg hakkas mõnutundest mõmisema. Triikis edasi siilipoisi selga ja ütles mõmina vahele:

"Aitäh, et sa mind köditad!"

Uhku-Siilil tõusid okkad meelepahast ikka rohkem ja rohkem turri ja ta ise lausa ägises vihast karupoja käpa all. Nii ei saanud see edasi kesta. Ta otsustas, et nüüd võtab kätte ja ütleb tõtt. Ei julgenud küll hästi öelda, aga ta luges tagurpidi kümnest üheni: kümme, üheksa, kaheksa, seitse, kuus, viis, neli, kolm, kaks, üks – ja siis ütles:

"Mina ei ole nunnu. Mina olen Uhku-Siil, mitte podisev mänguasi."

"Jah?" imestas karupoeg. "Aga miks sa siis potsud?"

Karupoeg polnud Uhku-Siili protestist kõige vähematki aru saanud. Et Uhku-Siil tahtis olla sõbraga võrdne. Karupoeg ei püüdnudki teda mõista. Mismoodi saab Uhku-Siil nüüd temaga edaspidi sõprust pidada?

JUUSTU-LIISU

Kui arvad, et kohe tuleb jutt Pöial-Liisist, siis sa küll eksid. Räägin hoopiski Juustu-Liisust, kes elas sahrvis juustukupli all. Pealegi pole ta nii tillu kui Pöial-Liisi, vaid priske, rõõsk ja maapiimal üleskasvanud eesti juustuneiu.

Seal, läbipaistva klaaskupli all, on tal kindel kodu ja oma kodulõhn, magushapu kodune juustulõhn. Tema lemmikvärv on valkjaskollane; tal on valkjaskollane kleit ja tanu, mille täpid meenutavad just täpipealt juustuauke. Tal on ka suurt kasvu turvamees – kass Ruppert. Ruppert teeb öösel sahrvile tiiru peale, vahel mitu valvsat tiiru, ning istub siis juustukupli kõrvale silmi pesema.

"Hea, et sa, Ruppert, siin elad," ütleb Juustu-Liisu tänulikult. "Sinu silmad säravad nagu kuusirbid. Aga ma pole kunagi näinud, et taevas oleks kaks kuud korraga."

"Võin ka ühe silma kinni pigistada, preili. Nõnda meeldib mulle isegi rohkem," kostab heatahtlik turvamees Ruppert.

Ning ta pigistaski ühe silma kinni. Nüüd oli Juustu-Liisu öötaevas tõesti vaid üks turvaline kuusirp, mis hoidis hiired temast eemal.

Ent ükskord Ruppert enam ei tulnud. Pererahvas teadis hommikulauas rääkida, et temaga olla õues mingi õnnetus juhtunud.

Ja saabusidki rasked ajad, sest hiired võtsid sahrvis kohe võimust. Teadupärast on Hiirte põline suguvõsa Juustu põlise suguvõsaga vaenujalal. Iga viimane kui Hiirte põlise suguvõsa liige arvab nimelt, et temal on õigus Juustu põline suguvõsa, iga viimane kui killuke temast, nahka pista.

Varem käis Juustu-Liisu oma kupli alt väljas jalutamas, et õietolmu või meepurke või kõõmneid nuusutada – nüüd ei tohtinud ta sealt ninagi välja pista. Hiirte silmad olid nagu torkivad nõõpnõelad tihedalt ümber juustukupli ja nad olid kõike muud kui sõbralikud taevatähed. Neist õhkus jultumust ja aina kasvavat himu juustu järele. Vahel tundus Juustu-Liisule, et nad puurivad silmadega kuplisse augu. Õnneks oli juustukupel kindlast klaasist.

"Küll näed, varem või hiljem saame su sinu lossist kätte, Juustu-Liisu," irvitasid naljased hiired. Ning määrisid aina oma räpaste käppadega kristallpuhast juustukuplit, nõnda et perenainegi pahandas hommikulauas nende peale. Juustu-Liisu ei saanud enam sõba silmale. Talle ilmusid isegi hirmupiisad kleidile. Ta oli öösel nagu sõjas, tõelises piiramisrõngas. Vaid läbipaistev kuppel suutis ta elu hoida, aga oluks parem, kui see poleks läbi paistnud nagu õuduste ekraan.

Kord pani peremees juustukupli kõrvale ühe Hirmsa Asja. Tal olid

mingid kombitsad, sakid, hambad, kettad ja teab-mis-veel. Juustu-Liisu oleks kindlasti minestanud, kui sellel ajal poleks olnud ilus, läikiv ja usaldust äratav käepide. Just Juustu-Liisu lemmikvärvi – valkjaskollane.

"Kes sa oled?" sõandas ta lõpuks areldi pärida.

"Olen Rüütel Purgiavaja," kostis Hirmus Asi.

"Ega sa äkki juustu söö...?" suutis Juustu-Liisu vaevu küsida.

"Mis sa nüüd, preili. Mulle meeldivad palju kõvemad asjad," kostis võõras. "Näiteks konservipurgid."

"Need on ju plekist," imestas Juustu-Liisu.

"Plekist neh, aga ma saan nendega hakkama," kostis võõras.

Selle peale olid isegi tuimad kööginoad targu vait.

"Konservipurgid on sahrvis kõige kõvemad, neist ei saa hiired ega rotidki jagu," teadis Juustu-Liisu. "Sina oled siis veel kõvem?"

"Küllap olen," naeris Rüütel Purgiavaja ja küsis: "Miks sa seal kupli all redutad?"

"Kardan hiiri," kostis Juustu-Liisu häbelikult.

"Leidsid ka, keda karta, preili," naeris Rüütel Purgiavaja ning kangutas juustukupli serva üles. "Tule välja, istu mulle selga ja teeme õige ühe jalutuskäigu."

Mis edasi juhtus, on lausa uskumatu. Prõnnakas ja ometi rõõsk ja õrn juustuneiu ajas kogu öö koos vakra sõbraga hiiri taga. Nood aga pagesid, kuhu said, sest arvasid, et Rüütel Purgiavaja on uut moodi hiirelõks.

"Sa oled tõeline rüütel ja sõber," ütles Juustu-Liisu, kui ta oli üle hulga aja käinud õietolmu, meepurke ja kõõmneid nuusutamas.

Järgmisel ööl oli turvamees Ruppert tagasi. Kõik sai paika. Nüüd oli printsess Juustu-Liisul juba kaks sõpra, kes kaitsesid teda hiirte eest. Ning ta elas oma ilusas klaaskupliga majas ja läks aina priskemaks, nagu üks kena maapiimal üleskasvanud juustuneiu Eestimaal olema peab.

Illustreerinud EPP MARGUSTE

VOLDEMAR MILLER

TÄNA JA EILE

VOLDEMAR MILLER

Kõtt ja käokell

Seina peale pandi kell. Suur vanamoeline pendliga seinakell. Aga mitte lihtsalt kell, vaid käokell. Sellel kellal oli nimelt komme, et ta kukkus. Iga kord, kui tund täis sai, pistis kägu pea luugist välja ja kukkus. Ikka nii palju, kui osuti näitas. Kõige pikemalt kell kaksteist, siis kukkus kägu kaksteist korda. Pärast seda ta justkui väsis ja kukkus ainult ühe korra. Aga siis hakkas jälle kosuma ja iga tunniga ikka rohkem kukkuma. Kõtt kuulis ja vaatas käo kukkumist. Ajas karvad turri, hüppas üles ja püüdis kägu kätte saada. Kell oli kõrgel seinal, Kõtt kägu kätte ei saanud, aga püüdis ometi iga päev, iga tund. Peremees vaatas, naeris ja tundis kassi püüdmisinnust lõbu. Ühel päeval ei pistnud kägu enam pead luugist välja ega kukkunud. Kassi elu läks palju igavamaks. Surus end paitades vastu peremeest ja nurrus:

"Tee korda, tee korda, pane kukkuma."

"Jah," ütles peremees, kes samuti tundis käo kukkumisest puudust. "Jah, peab korda panema." Püüdis ise parandada, aga ei saanud hakkama. Võttis viimaks kella maha ja viis kellassepa juurde. Nüüd oli lugu päris kurb. Kõtt vaatas vahest ikka veel ootusrikkalt seina poole, aga seal ei olnud enam kägu ega isegi mitte kella. Nõnda kestis see tükk aega, tervelt kaks nädalat. Siis nägi Kõtt rõõmuga, kuidas peremees kella jälle seinale seadis ja pendli liikuma lükkas. Kass jälgis ärevalt pendli liikumist ja ootas: nüüd, nüüd tuleb kägu välja ja kukub. Ootas kannatamatult. Viimaks kägu ilmuski ja kukkus. Kõtt hüppas rõõmsalt teda krapsuma, nii ruttu ja rõõmsalt, et ei olnud aega karvugi turri ajada.

Peremees rõõmustas ka. Vana kell käis jälle ja kukkus aega.

Kati kiitis õhinal, et käis mere ääres. "Vahva oli," ütles ta. "Oli väga soe ja vesi oli ka soe. Ma ujusin. Vahva oli." "Millal see oli? Millal sa käisid?" küsis Tiiu. "Täna," ütles Kati. "Kuidas täna?" ei saanud Tiiu aru. Täna oled sa ju siin. See oli eile. "Ei olnud eile, täna oli," jäi Kati kindlaks. "Eile, eile!" vaidles Tiiu vastu. "Ei olnud eile, käisime täna...Issi ütles." "Kuidas ütles? Ei ütelnud," vaidles Tiiu. "Ütles, ütles...ütles: "Täna lähme mere äärde. Ja me sõitsime."" "Jah, aga see oli eile." "Täna! Issi ütles "täna". Nõnda nad vaidlesid ja oleksid päris tülli läinud, kui ei oleks tulnud Emme. "Eile jah!" ütles ta. "Aga Issi ütles..." "Jah, ütles küll, aga see oli ikkagi eile." "Kuidas?" ei tahtnud Kati mõista. Ja emme seletas: "Siis oli eile veel täna. Vaata, see on nõnda, et kui on kesköö, kell kaksteist, siis saab tänast eile." "Aga täna? Kust see tuleb?" "Keskööl, kui tänast saab eile, muutub homme tänaks. Nõnda on see ikka. Kui üks päev lõpeb, tuleb asemele teine." "Imelik," ütles Kati. "Imelik jah, aga nõnda see on," oli Tiiu nüüd tark. "Nõnda käib aeg ringi."

PÕLISPUUD

Mis puu on põlispuu? See on puu, mis on erakordselt vana ja võimas. Muidugi kui võrrelda inimesega, siis on peaaegu iga puu vana ja võimas. Inimese eluiga ulatub harva 100 aastani. Enamiku puude jaoks on 100 aastat tühine iga. Vaid leppade ja pajude jaoks on selline vanus üsna kõrge. Kuid nemadki elavad tihti 150 aastat vanaks. Aga näiteks mänd elab üle 300 aasta, pärn üle 400 aasta ja tamm üle 500 aasta vanuseks. Pikkuselt ulatub näiteks kask juba 5-aastaselt üle täiskasvanud inimese pea. Aga Eesti kõrgemad puud küünivad 45 meetrini. Niisuguse pikkusega on Eestis teada mõningaid kuuski, mände ja lehiseid. Nende rekordpuude kõrval seistes on inimene ju väike nagu sipelgas! Ka jämeduselt on Eesti suurimad puud nii vägevad, et neil ei jaks ümbert kinni võtta isegi keskmise suurusega pere: ema, isa ja kaks last. Näiteks kuulsa Tamme-Lauri tamme ümbermõõt inimese rinna kõrguselt on 8 meetrit ja 15 sentimeetrit. Sellise puu ümberhaaramiseks peab peres olema vähemalt 4 last!

Mille järgi siis otsustada, et mingi puu on tõepoolest väga vana ja võimas? Selleks peab lihtsalt teadma, kui vanaks ja suureks

üks või teine puuliik võib kasvada. Näiteks kui leiad kadaka, mille tüve ümbermõõt on 2 meetrit, kuulub puu juba kolme Eesti jämedama kadaka hulka. Kuid näiteks remelgas ehk puukujuline paju, mille tüve ümbermõõt on 5 meetrit, pole Eestis kuigi suur haruldus.

Kuid alati polegi põlispuu peamine väärtus selles, et ta on hästi vana ja suur. Mõni mänd tee ääres või vaher õuel on nii kaunis ja kahara võraga, et kui see puu sealt kaoks, oleks ümbrus nagu kaotanud oma meeldivuse. Mõni teine puu on kordumatu oma imeliku kujuga tüve või väänlevate okste tõttu. Kolmas vana puu on aga tähtis sellepärast, et ta on olnud vanasti püha puu. Või et selle puu kohta on teada mingi vana legend või muistend.

Just praegu on Eestis käimas põlispuude otsimine ja ülesmärkimine. Võib-olla on sinugi kooli jõudnud üleskutse osaleda projektis "Põlispuu". Eestis on kümneid koole ja sadu lapsi, kes on juba üleskutsele vastanud ja koduümbrusest põnevaid puid leidnud. Alati polegi leitud rekordpuud. Kuid ka see on midagi väärt, kui avastad järsku, et sinu igapäevases ümbruses on huvitav puu, millest seni nagu kinnisilmi oled mööda kõndinud.

HENDRIK
RELVE

HEI, SÕBRAD !

Kui leiate nüüd mõne toreda puu, mis näeb millegipoolest huvitav välja või mille kohta on teada vana rahvajutt, kirjuta või joonista sellest "Tähekesele" !

Tamme-Lauri tamm on Eesti jämedaim tamm. Pältre lühterkuusk Võrumaal on kaitse all huvitava võra tõttu.

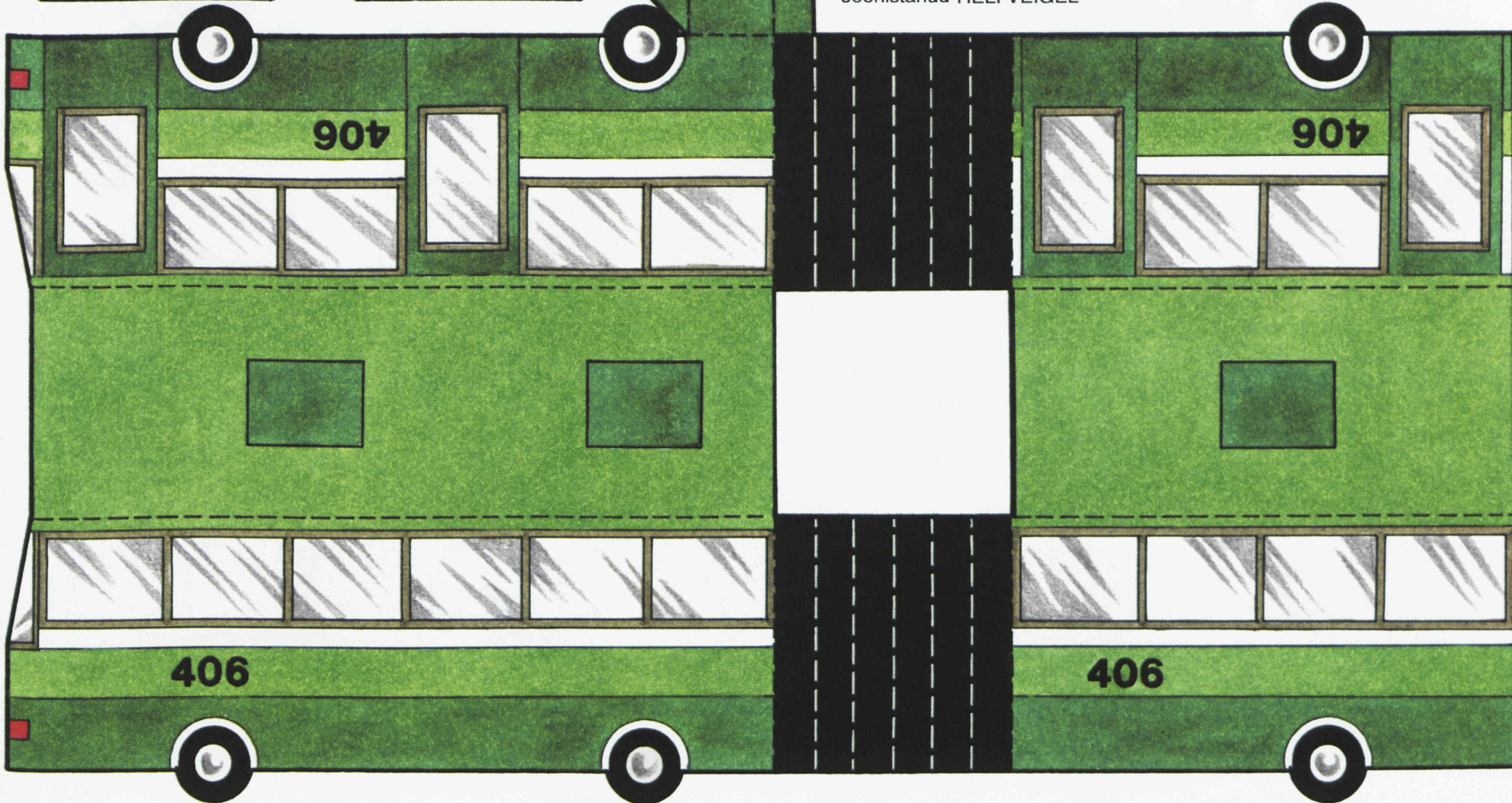
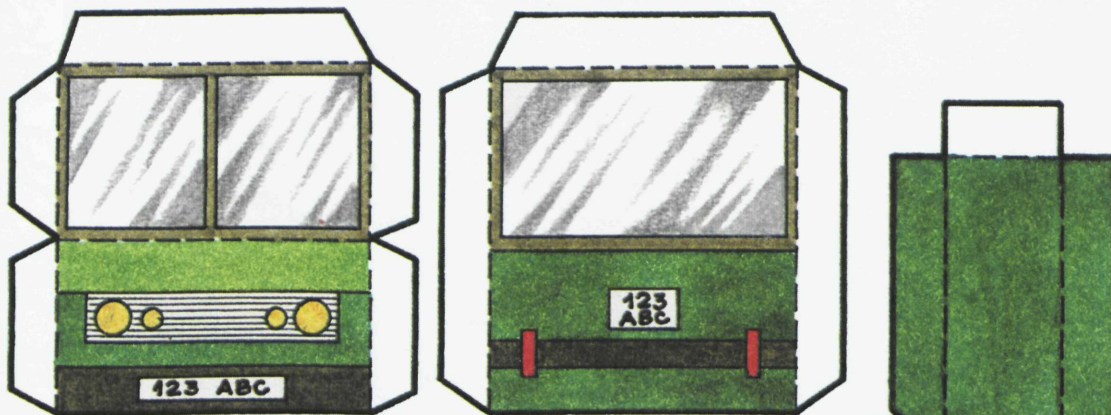

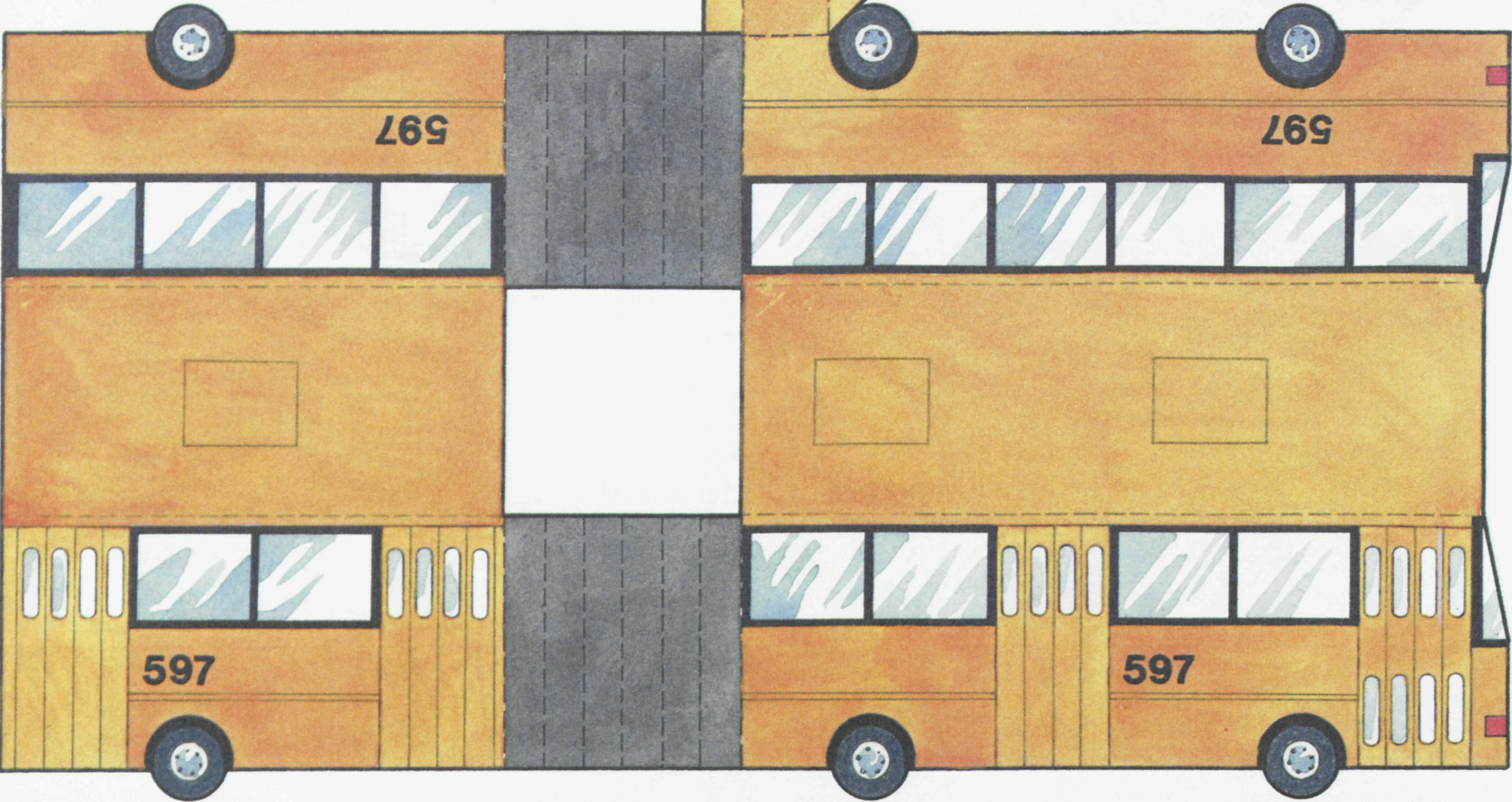
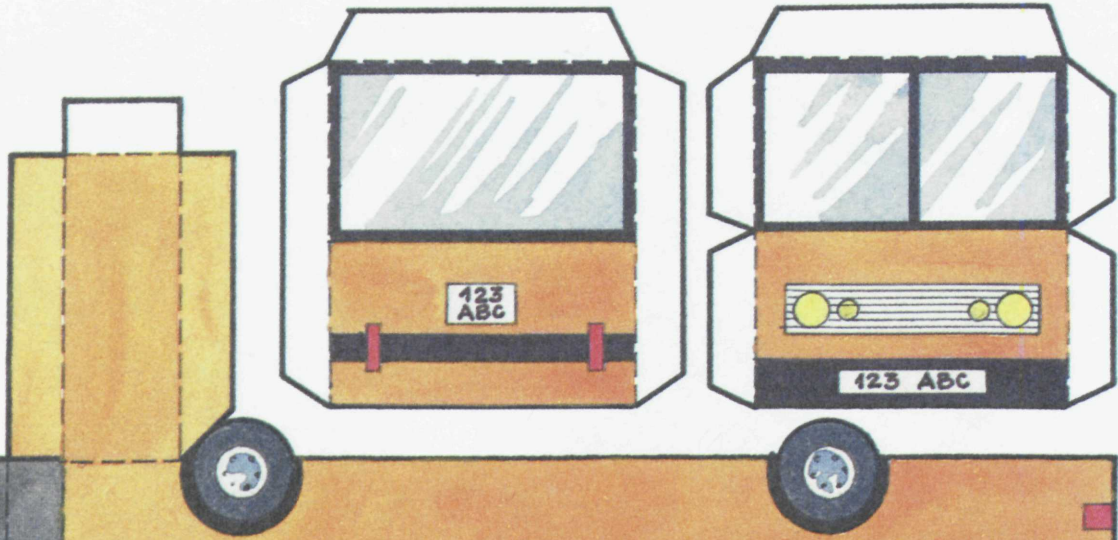
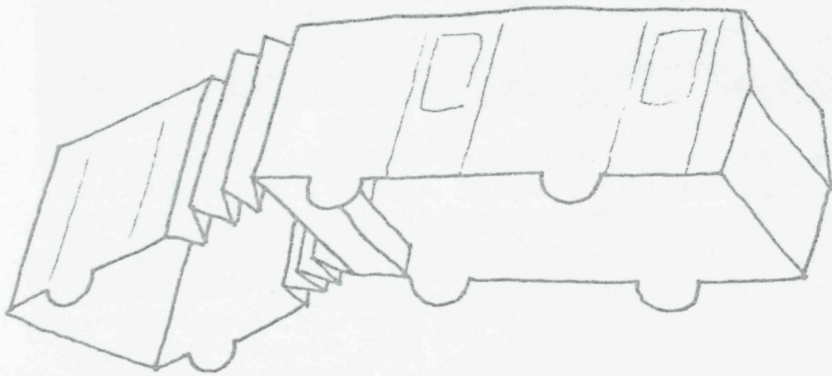
Pildistanud HENDRIK RELVE

LÕÕTSAGA BUSS

LÕIKA BUSSI KERE JA OTSAD SULLE MEELDIVALT POOLT VÄLJA. LÕÕTSADE JUURES LÕIKA KATUS ÄRA JA VOLDI LÕÕTSAD KOKKU. LIIMI KOHALE ESI- JA TAGATÜKK. BUSSI ALL OLEVA KINNITUSRIBA SERVAD MURRA ÜLES JA LIIMI RIBA OTSAPIDI VASTASKÜLJELE.

Joonistanud HELI VEIGEL

ÄRVA ÄRA! ÄRVA ÄRA! ÄRVA ÄRA! ÄRVA ÄRA! ÄRVA ÄRA!

Illustreerinud PIRET SELBERG

JALGA

		①	K	
Ü	S			S
	②			
		P		
		④	S	

SELGA

	S			
		A		
			⑥	
⑤				
	S			
E				

PÄHE

Ä	⑦			
		L	Ü	⑧
			③	
	B			S
	K			

KUI KIRJUTAD RUUTUDESSE MEHIKESSE LEMMIKASJAD, SAAD TEADA, MIDA PANNA JALGA, SELGA, JA PÄHE.

PERIOODIKA AS
Lasteajakiri
TÄHEKE
Asutatud jaanuaris 1960
ilmub kord kuus

Toimetuse address:
Pärnu mnt 67a
10134 Tallinn

Peatoimetaja
ELJU SILD
tel 6 463 698
Vanemtoimetaja
JAAN RANNAP
tel 6 463 697
Kunstiline toimetaja
PRIIT REA
tel 6 463 697

Printall
Tatari 64
EE0001 Tallinn

ESIKAANE
JONISTAS
PIRET
SELBERG

Kolme karupoja lugu

See lugu algas sellest päevast või ööst, kui ühes Järvamaa sügavas metsapadrikus sündisid emakarul kolm pisikst karutüdrukut. See juhtus talvel, pärast jõule, ning kaks järgnevat kuud möödusid neil ema kaisus süües ja magades. Ühel märtsikuu hommikul juhtus aga nende koopale liiga lähedale sattuma koeraga metsas suusatanud mees. Häirituna inimese liikumisest ja lõhnast ning koera haukumisest emakaru põgenes, jättes talle veel mitte järgneda suutvad pojad koopasse maha.

Karud on suured ja tugevad loomad ning läbi aegade on neile ainsaks vaenlaseks olnud inimene. Talikoopas inimese poolt üles ehmatatud karu ei julge enam sinna tagasi pöörduda. Nii juhtus ka sel korral ning kaks päeva hiljem tõin ma külmetanud ja näljased karupojad metsast ära.

Karud on metsloomad ja nende tõeline elu on paksus metsikus laanes, mitte loomaiaia puuris või tsirkuseareenil. Inimese juures üles kasvanud karusid aga metsa tagasi lasta ei saa. Sama kehtib ka teiste metsloomade kohta. Inimese hoole ja toiduga harjunud, ei saa nad enam metsaeluga hakkama ja on määratud hukkamisele. Siiski on seda võimalik teha, kuid sootuks teistsugustes tingimustes kui seda on tuba või koduhoov.

Et meie kolmest karutüdrukust

tulevikus jälle metsloomad saaksid, viisime nad neljaks kuuks Venemaale ühele looduskaitsealale. Seal töötab tuntud teadlane Valentin Pazhetnov, kes on palju aastaid karusid uurinud. Tema on välja töötanud programmi, kuidas õpetada emata jäänud karupoegi iseseisvaks eluks. Seal metsade keskel ja eraldi inimestest pidid meie karutüdrukud õppima ise toitu otsima ja harjutama end järk-järgult metsaeluga. Algul hoiti neid aedikus ja toideti peamiselt pudruga. Juuni alguses lasti neid aedikust välja, et nad õpiksid endile ka ise toitu otsima. Sel ajal on karude toiduks peamiselt roheliste taimede noored võrsed ja lehed. Mida vanemaks nad said, seda pikemaid rännakuud nad ette võtsid. Iga päevaga muutus nende vajadus inimese käest saadava toidu järele väiksemaks. Juulikuus, kui vaarikad küpseks said, ei tulnud nad enam iga päev putru otsima. Nüüd oli viimane aeg nad kinni püüda ja Eestisse tagasi tuua.

16. juulil võtsimegi ette teekonna Venemaale ja kahe päeva pärast lasime kolm karujõmmi kodulaande lahti. Nad putkasid rõõmsalt metsa poole, et alustada taas tõelist karuelu, mis neil vahepeal katkenud oli.

PEEP MÄNNIL

Väätsa jahiala jahindusspetsialist

Pildistanud ARNE ADER

Pildid on võetud enne karupoegade Venemaale viimist. Pärast seda ei tohtinud fotograafid neile enam lähedale minna.